

„Még sok mondanivalóm van hozzátok, de most nem vagytok képesek elhordozni még. Ha azonban eljön ő, az igazság Szelleme, út-mutatótok lesz a teljes igazságban” (Jn 16, 12-13)

Jézus figyelmezteti a tanítványokat: ne higgyék azt, hogy az igazság birtokában vannak. A tanításai folytatódni fognak, csak már a Szentlélek által.

Mostanában kevésbé szeretem az igazság szót, helyette jobban kedvelem a valóságot.

Ha azt mondom: igazság, akkor önkéntelenül valami megfogalmazott szabályszerűsége, törvényszerűsége, a jót és a rosszat szétválasztó elvre gondolok. Ez talán annak az öröksége bennem, hogy a keresztény kultúra is a görög bölcséletbe ágyazódva élte túl a Krisztus halála utáni kétezer évet. Márpedig ott az igazság valami ilyesmit kell(ett) hogy jelentsen. Ha megmondom, mi az igazság, akkor azzal azt is megmondtam, hogy annak az ellentéte nem az.

Ha viszont a valóság szót használom, akkor ez számomra jobban kifejezi az élet összetettségét, a vágyak és szándékok sűrű szövedékét, amelyet nem lehet, és ezért talán nem is kell szétválasztani. Legalábbis a szavakban lefektetett igazságok megfogalmazásában. A valóságnak sok-sok rétege van, és ami igaz az egyik rétegben, már nem biztos, hogy igaz a másikban. Ha a valóságot (és az igazságot) meg akarjuk ismerni egyre mélyebben, akkor előbb-utóbb elfogynak a szavak. Nem véletlenül mondja Szent Pál, hogy „a Szellem hangtalan sóhajtásokkal jár közben értünk” (Róm 8,26). Pont az a Szellem, akit Jézus is említ... A keleti kultúrákban a valóságot sokszor egy színes mandala jelképezi, amelyet nem az eszünkkel kell tanulmányozni. Az indiánok jellegzetes színes rajzai, melyek az őserdő gazdag világát használják szimbólumként, szintén azt sugallják, mintha a legmélyebb valóság az élet bujasága, élni akarása lenne – már ha ezt szavakba lehet foglalni.

Ezért gondolom azt, hogy Jézus nem valamiféle logikai képességek hiánya miatt mondta ezt a tanítványoknak. Az univerzálisan megfogalmazható igazságok a legfelső réteget jelentik csak. Egy személyes beszélgetésben elhangozhat olyan mondat, ami csak ott, csak akkor igaz – és mégis, valami finomabb, mélyebb igazságot hordoz. Másik példa: egy érzés, egy élmény lehet, hogy szavakban meg nem fogalmazható mondanivalót hordoz, mégis, valaki életét gyökeresen megváltoztatja. Miért ne lehetne egy ilyen élmény is egyfajta igazság? Mária számára az igazság olyannyira nem fejben megszülető dolgot jelentett, hogy képes volt a méhében megfogadó gyermekre is igazságként tekinteni. A valóság ezen síkjára már nem arról szól, hogy genetikailag, biológiailag hogyan fogant meg Jézus! Vajon én képes vagyok-e arra, hogy a Lélek sóhajtozását testem minden részével felfogjam? Számomra úgy tűnik, a legnagyobb igazságok szavakban ki nem mondhatóak, csak ott és akkor, csak annak az embernek a számára érvényesek. Tarkovszkij filmjében mondja a sztalker: „Az út hol sima, hol meg összekuszálódik.” Az ember az igazságban egyedül áll, ahogyan Máriát is majdnem elbocsátotta József. Jiddu Krishnamurti ezt így fogalmazta meg: „Az igazság törvénytelen föld, nincs kitaposott út...”

Van-e bátorságunk ehhez a metanoiához?

Tanos Gábor (Székesfehérvár)